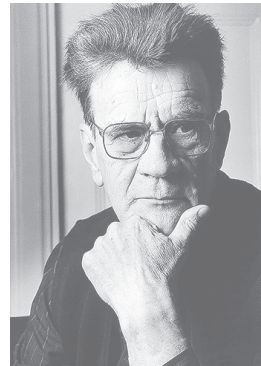

Aarne Kinnunen

* 4.2.1930 † 18.4.2022

Estetiikan professori emeritus Aarne Kinnunen kuoli Helsingissä 18.4.2022. Hän oli 92-vuotias, syntynyt Lieksassa 4.2.1930. Suomalaisen Tiedeakatemian jäseneksi Aarne Kinnunen kutsuttiin vuonna 1987.

Kinnunen kirjoitti ylioppilaaksi Savonlinnan lyseosta vuonna 1949. Filosofian kandidaatiksi hän valmistui 1952, lisensiaatiksi 1960 ja filosofian tohtoriksi Helsingin yliopistosta 1967.

Kinnunen päteväytyi alun perin psykologiksi, ja ennen akateemista uraansa hän työskenteli ammatinvalinnanohjaajana Tampereella ja Helsingissä. Pitkä yliopistoura alkoi yleisen kirjallisuustieteen ja estetiikan assistenttina vuonna 1963 ja jatkui apulaisprofessorina ja vt. professorina vuoteen 1986. Estetiikan henkilökohtaisen ylimääräisen professuurin Kinnunen sai 1986, ja hän hoiti tointa aina eläköitymiseensä asti vuoteen 1994.

Kinnunen julkaisi uransa aikana estetiikan, kirjallisuuden ja draaman alalta parikymmentä monografiaa ja lukuisia artikkeleita ja yhteistoimitteita. Vuosikymmenten ajan hän kirjoitti arvosteluja kirjallisuudesta ja kirjallisuudentutkimuksesta.

Kinnusella oli keskeinen osa suomalaisen estetiikan uudessa nousussa 1960-luvun lopulta alkaen. Hänen vuonna 1969

ilmestynyt teoksensa *Esteettisestä elämäksestä* toi ensimmäistä kertaa suomalaisen tutkimukseen virikkeitä anglo-amerikkalaisesta estetiikasta. Kinnunen argumentoi uskottavasti kaikenlaisia esteettisen elämyksen määritelmäryityksiä vastaan ja päättyy Ludwig Wittgensteinin myöhäisfilosofian innoittamaan kantaan, jonka mukaan elämyksen luokittelussa on keskeistä konteksti, josta käsin elämyksen kokija puhuu. Perustilanne on Kinnusen mukaan se, että kokija itse määrittelee elämyksensä esteettiseksi eikä esimerkiksi uskonnolliseksi.

Kinnunen oli perustamassa Suomen estetiikan seuraa alkuvuodesta 1972 ja toimi pitkään seuran puheenjohtajana. Hän järjesti seuran puitteissa yhdessä kollegoidensa kanssa erittäin suosittuja yleisöluentosarjoja. Näistä mainittakoon ympäristöestetiikan luentosarja, joka oli tutkimusalalla kansainvälisesti aivan ensimmäisiä. Esitelmien pohjalta julkaistiin kirja *Ympäristöestetiikka* (1981). Suomalaisen ympäristöestetiikan vahvan tutkimusperinteen voi sanoa alkaneen tästä.

Kinnusen oma artikkeli tässä kokoelmassa oli tärkeä avaus suomalaisessa tutkimuksessa luonnonympäristön esteettisiin kysymyksiin. ”Luonnonestetiikka” antaa

valaisevan katsauksen tuolloin vielä estetiikan tutkimuksessa vähälle huomiolle jääneeseen problematiikkaan. Kinnunen nostaa esiin monia taideteosten ja luonnonkohteiden esteettisen arvioinnin eroja. Yksi keskeinen on hänen mukaansa se, että luonnonkohteita ei arvioida kriittisesti kuten taideteoksia; luonnon esteettinen arviointi on ”positiivista”. Ilmaisu ”positiivinen estetiikka” onkin jäänyt elämään alan tutkimukseen, joskaan millään tavalla yleisesti hyväksytty näkemys se ei ole.

Vuonna 2000 ilmestyi laaja estetiikan peruskysymyksiä käsittelevä teos, jonka nimi on yksinkertaisesti *Estetiikka*. Tässä kirjassa Kinnunen erkaantui monella tavalla akateemisesta estetiikan alan tutkimuksesta. Jo hänen määritelmänsä siitä, mitä estetiikka tutkii, poikkeaa alan valtavirrasta ja yleisesti hyväksytyistä käsityksistä. Kinnunen nimittäin erottaa estetiikan ja taidefilosofian, eikä teoksessa käsitellä lainkaan filosofisen estetiikan alaan kuuluvia taidefilosofian kysymyksiä kuten taiteen määrittelyn problematiikkaa. Kirjalle on tunnusomaista myös hyvin runsas kaunokirjallisten sitaattien käyttö; sen sijaan viittaukset estetiikan alan uudempaan tutkimukseen ovat niukassa.

Ylipäätään Kinnusen filosofista estetiikkaa käsittelevien tutkimusten keskeinen piirre on rikas esimerkkien käyttö. Tämä teki hänen tyylistään omaperäisen ja tunnistettavan, joskin erityisesti tuotannon myöhemmässä vaiheessa myös paikoin vaikeasti lähestyttävän.

Kirjallisuuden ja draaman tutkijana Kinnusen kiinnostus kohdistui suomalaisen kirjallisuuden klassikoihin. Aleksis Kiven näytelmiä tarkasteleva väitöskirja sai jatkoa draaman ja teatterin tutkimuksilla *Mitä näyttelijä tekee* (1984) ja *Draaman maailma* (1985). Prosaisteista Kinnusta

askarruttivat erityisesti Kivi, Lehtonen, Haanpää, Hyry ja Haavikko, joista syntyi useampikin teos. *Tuli, aurinko ja Seitsemän veljestä* (1973) sekä *Seitsemän veljestä ja lukemisen juonet* (2002) ovat modernin Kivi-tutkimuksen kulmakiviä.

Uran eri vaiheissa ilmestyneet teokset niin draamasta, proosasta kuin lyriikasta osoittavat Kinnusen kyvyn liikkua suvereenisti eri tutkimustraditioissa. Hänen tutkijakuvassaan ilmenee sekä suomalaisen että maailmankirjallisuuden laaja tuntemus. Persoonallinen esitystapa, jossa yhdistyvät naseva ilmaus, huumori ja syvälinen oivalutus, teki tutkimuksen lukemisesta nautinnon. Tyyli on maukkaimmillaan vaikkapa Joel Lehtosen Putkinotkosta kirjoitetussa teoksessa *Talo ilmassa* (2011). Viimeiset teokset kuten *Horror vacui: Antti Hyryn proosasta, lyyrisestä ja draamaattisesta* (2015) sekä Paavo Haavikon runoudesta *Korskea monisielu: Suppea ensyklopedia Paavo Haavikon lyriikkaan* (2018) irtautuivat yhä etäämmälle tutkimuksen standardimuodoista kohti kirjallista ja filosofista esseettä.

Peruskurssien luennoitsijana Kinnunen näyttäytyi laajoille opiskelijapiireille hieman etäisenä ja pelottavana eleettömän ja lyhyt-puheisen opetustapansa ansiosta. Seminaareissa jynkeän oloisesta professorista paljastui leppoisa, huumorintajuinen ja ystävällinen opettaja, joka osasi rohkaista ja tukea. Opetuksessaan Kinnunen korosti oppilailleen hyvän tutkimuksen perusasioita: hyvää kirjoitustaitoa, omintakeisuutta, hedelmällisten ongelmien havaitsemista.

Kinnuselle luonteenomaisin opetustapa oli keskustelu. Seminaari-istunnolla opiskelijat kysyivät kerran leikillisesti Kinnuselta, miksi tämä tyytyi kirjoissaan kovin niukkoihin kirjallisuusviitteisiin. Professori vastasi tavalleen ominaisesti: esikuvani

on Aristoteleen Runousoppi – ei yhtään lähdeviitettä. Kinnusen siirtyessä eläkkeelle yksi hänen tohtoreistaan esitti hänelle jäähyväisillallisella puheen pitämisen sijasta kysymyksen: tarvitseeko normaalitieteen harjoittajan tuntea tieteen filosofiaa? Vastaus tuli välittömästi: Ei tarvitse, hän on jo omaksunut sen.

Kinnunen ohjasi ja koulutti poikkeuksellisen joukon tutkijoita ja asiantuntijoita yliopistojen tutkijoiksi, professoreiksi, teatterimaailman, taidehallinnon ja median tehtäviin. Vuosikymmenien yliopistollisesta opetustyöstä ja kirjallisista kontakteista syntyi laaja, vuosikymmenet kestänyt ystäväpiiri. Kruununhaan koti oli avoin oppilaille ja kollegoille ja puolison Aino-Maijan kautta syntyneille ystäväsuhteille.

Aarne muistutti aina olevansa maalta kotoisin, maalaistalon poika. Kahta viimeistä kesää lukuun ottamatta hän vietti kesäkuukautensa Ihamaniemen mökillään, joka kävi tutuksi myös ystäville ja kollegoille.

Viimeisen, Haavikon runoutta käsittelevän kirjansa julkistamistilaisuudessa Aarne piti tapojensa vastaisesti puheen, toki lyhyen, ja totesi että hänen vanhuuden iloihinsa kuuluvat Bachin musiikki ja jokailtainen lasi viiniä, lääkärin suosituksesta. Viimeiseen asti puhelinkeskusteluissa tarkasteltiin suorapuheisesti ja kriittisesti tutkimuksen ja yliopiston tilaa.

Aarnea jäivät kaipaamaan tyttäret Helka-Maria ja Saara, poika Petteri, lastenlapset Iida ja Eetu sekä laaja ystäväpiiri.

Arto Haapala ja Jyrki Nummi